

Výňatek z knihy

LOSÝ V SRDCI EVROPY

Od klasických ke stíracím

Vydalo Nakladatelství Olympia, a.s.
SAZKA - OLYMPIA 2002
Edice Sazka
autor Ivo Kasal

JUDr. Ivo Kasal

(čtyřicáté druhé pokračování)

STÁTNÍ DOBROČINNÉ LOTERIE

Zcela určitě by vhodnější byly dary občanů nebo příspěvek ze státního rozpočtu.)
Ve 48. emisi bylo vydáno celkem 300 000 losů s menším než obvyklým formátem. Další zvláštností této loterie byl i její rozprodej. Protože spořitelny a záložny převzaly jen Československou třídní loterii a státní dobročinnou nikoli, muselo Ředitelství státních loterií jejich organizaci svěřit těm institucím, které si distribuci opatřily vlastními silami. To byl případ Zoologické zahrady v Praze, která se zavázala k rozprodeji losů mezi svými zákazníky. Byla to poslední číslovaná loterie s názvem „státní dobročinná“ ve smyslu původních předpisů. Požadavku na vlastní rozprodej losů následně vyhověl již pouze Československý červený

kříž s vlastní distribuční sítí. Losy již nebyly číslované arabskými číslicemi v souvislé řadě, zcela vymizelo slovo „dobročinná“ a zůstalo jen „státní“, dobročinnost byla obsažena jen v názvu subjektu, kde končily vybrané prostředky. Loterie byly celkem čtyři, poslední byla slosována 10. června 1953. Loterijní losové aktivity státu s peněžní reformou v tom roce skončily.

ČESKOSLOVENSKÁ STÁTNÍ LOTERIE

Když byla v roce 1953 ukončena Československá třídní loterie a zanikla i státní dobročinná, jediným zástupcem losů ve státě uznaném hazardu zůstaly loterie věcné. Veřejnost však již peněžním loteriím natolik přivykla, že je věcné loterie nemohly stoprocentně nahradit. Proto jejich repertoár začaly rozšiřovat nelegální aktivity uspokojující jak hráčské, tak omezované podnikatelské vášně. Zejména v restauracích nižších cenových skupin, u holičů a kadeřníků, v některých potravinářských prodejnách, ale později také v továrnách a dílnách se začali objevovat noví loterijní „podnikatelé“. Někteří to brali jako zpestření volného času, a jednalo se o vklady a výhry opravdu drobné, jiní však šli po penězích nekompromisně a tvrdě.

Proto některé z pokusů končily neradostně pro obě strany. Nejčastěji totiž organizátoři zinkasované peníze utratili a pak neměli na výplatu slíbených výher. Narůstal počet udání, následných žalob a soudních přelíčeni. To samozřejmě neuniklo pozornosti nejdůležitější politické síly té doby, Komunistické strany Československa, a celou záležitostí se začal zabývat její ústřední výbor. Nejdříve byly vyhodnoceny zprávy orgánů činných v trestním řízení z hlediska motivů činnosti. Potom byl zadán kompetentním ministerstvům úkol vyhodnotit nálady mezi lidem. Výsledky obou zkoumání se víceméně shodovaly - na trhu je hráčský hlad po peněžních loteriích. Neuspokojí-li je stát, uspokojí je černý trh v podstatně větším rozsahu, než tomu bylo dosud. Odtud jasná instrukce ministerstvu financí:

Bedřich Fojtásek, autor řady československých platidel. Narodil se 17. července 1909 a zemřel 22. března 1990. V roce 1936 nastoupil jako litograf a grafik do Tiskárny bankovek Národní banky československé (později Státní tiskárny cenin), kde pracoval až do důchodu (v roce 1977). Byl autorem grafických podob všech losů, které byly do roku 1977 vyrobeny monopolním výrobcem - Státní tiskárnou cenin.

prozkoumat možnosti zavedení nové státní loterie - buď centrální věcné, nebo peněžní. Ministerstvo financí velmi pečlivě vyhodnotilo zkušenosti zhruba čtyřiceti let existence Československé třídní loterie a došlo k závěru, že její obnovení již nepřipadá v úvahu, neboť administrativní nároky na její chod jsou neakceptovatelné. Společně s loterijními odborníky spořitelna pak navrhlo novou herní koncepci s losy „na doručitele“, bez účtů hráčů a s hráčským výběrem jen z těch losů, které má prodavač k prodeji. Definitivně také bylo rozhodnuto, že loterie nebude věcná, ale peněžní. S tímto záměrem byl seznámen ÚV KSČ, kterému idea vyhovovala. Aby si však nezadal, alespoň konstatoval, že zrušení oficiálních státních loterijních losových aktivit v roce 1953 bylo správné, z hlediska státní pokladny a hráčských nálad lidu však méně vhodné. Politické byro ÚV KSČ se pak na základě předložených materiálů 7. ledna 1957 usneslo, že uloží ministru financí zavést novou státní loterii, již tehdy nazývanou Československá státní loterie, se čtyřmi ročními emisemi losů po dvou milionech kusů

MINISTERSTVO FINANČÍ

Číslo: 153

Číslo: Choděra kl. 666

C. 10.000/57

Výhoda státní

Věc: Československá státní loterie, opatření k jejímu zřízení.

Náleželo
Vyjádření odd. 313, odborů 24 a 19, hlavní správy státních spořitelny a ministerstva spravedlnosti jsou v příložených referátních.

Pokyny k vypracování a vypracování

1. materiál p. Bohumila Váleka
p. Bohumila Váleka, aby měl právo
vypracovat

2. odděl. 192

(Příloha 1) Vyjádření odd. 313, odborů 24 a 19, hlavní správy státních spořitelny a ministerstva spravedlnosti jsou v příložených referátních.

Do vypracování dne 2. 1. 1957

Do dat. vypracování dne 2. 1. 1957

Číslo

Štátní list

Štátní list

První stránka ministerské složky s nejdůležitějšími doklady ke zřízení Československé státní loterie

(v roce 1957 byly výjimečně plánovány jen emise tři). Současně mu uložil, aby pověřil realizačně-řídící agendou této aktivity státní spořitelny. A protože ministerstvo na úkolu již dávno pracovalo, plnilo úkoly neobyčejně rychle. Již 18. ledna 1957 zaslal náměstek ministra financí Bohumil Válek dalšímu náměstkovi Františku Petruželovi přehled

opatření nutných ke zřízení loterie a požádal jej o pokyn odboru 15 k vytvoření vyhlášky ministra financí o zřízení Čs. státní loterie (ČSLO). Opatření byla naprosto přesná, adresně cílená, se lhůtami a osobní odpovědností jednotlivých úředníků za jejich plnění. Tak například uložila vydat vyhlášku ministerstva financí o zřízení ČSLO a pověřit

jejím prováděním Státní spořitelnu v Praze 2 s názvem Správa čs. státní loterie. Vyhlášku pak projednat s oddělením 313 ministerstva spravedlnosti a výsledek nechat schválit přímo ministrem financí. Dále vydat předpis určující organizaci Československé státní loterie, způsob a podmínky emise losů, jejich prodej, slosování, vyplácení výher (herní pravidla ČSLO), odměny z prodeje, zúčtování se státním rozpočtem apod. Materiál měla vypracovat Hlavní správa státních spořitelny a schválit ji měl náměstek Válek. Opatřením také uložila hlavní správě vydat herní plán ČSLO a Státní spořitelně v Praze 2 vypracovat návrh prvních losů uvedené loterie. Společně se spořitelnou v Bratislavě jí také uložila připravit tisk a rozeslání první emise losů, jakož i vytvoření propagačního plánu a následné zajištění tisku, rozhlasu, letáků a plakátů. Opatření nezapomnělo ani na zvýšení směrného čísla pracovníků spořitelny a mzdového a neosobního fondu, ani na potřebu papíru a jiných materiálů spojených s přípravou tisku losů. Hlavní správě spořitelny společně se slovenským partnerem bylo dále uloženo, aby do finančního plánu spořitelny a rozpočtu kapitoly ministerstva financí a povereníctva financí byl zařazen finanční dosah ČSLO - výnos z loterie, provize a ostatní režie prodeje losů. Na interních poradách zástupců ÚV KSČ a ministerstva financí 24. a 28. ledna 1957 byl způsob vzniku státní loterie projednán a bylo rozhodnuto nedoporučit zřízení Československé státní loterie vyhláškou ministerstva financí, protože ta by se musela právně opřít o jediný platný a účinný, politicky však naprosto neakceptovatelný předpis - loterní patent z roku 1813. (Ministerstvo financí však již v mezidobí vyhlášku připravilo a poté uložilo do archivu.) Jako lepší způsob bylo doporučeno zřízení loterie výnosem, což bylo politicky přijatelnější a organizačně výhodnější. Zveřejnění mělo být učiněno v Úředním listě sdělením o zřízení Československé státní loterie společně s nejdůležitějšími ustanoveními z výnosu ministerstva financí vydaného

Hlavní správě státních spořitelů. Uvedený způsob byl 24. ledna 1957 projednán také s ministerstvem spravedlnosti, s dr. Bydžovským a ing. Bílkem, kteří jménem této instituce projevíli souhlas stvrzený podpisem náměstka ministra. Z navrhovaného výnosu nakonec také sešlo a materiál byl nazván „Opatření“.

Náměstek ministra financí Válek následně připravil Zásady pro pořádání Československé státní loterie:

1. Losy budou vydávány zpravidla 4x do roka.
2. Datum slosování uveřejní Správa čs. státní loterie alespoň 14 dní předtím v denním tisku a vyhláškami v úředních státních spořitelích.
3. Výhry budou určovány herním plánem, který vydá Správa čs. státní loterie a schválí ministerstvo financí. Nejvyšší výhra dosáhne 50 000 Kčs.
4. Výhry budou vypláceny výhercům ve všech státních spořitelích, výhry od 25 000 Kčs vyplatí však vždy jen Správa československé státní loterie.
5. Losy budou na doručitele a výhry z nich se vyplatí každému, kdo je předloží.
6. Za ztracené losy se neposkytne náhrada a výhry na ně nepřísluší. Ztracené losy nebude možné umořit.
7. Výhry budou osvobozeny od daní.
8. Losy, které se ztratily při dopravě ze Správy čs. státní loterie do prodejních míst, prohlásí Správa čs. státní loterie za neplatné uveřejněním v denním tisku.
9. Správa čs. státní loterie vydá loterní pravidla.

Úkoly Opatření ke zřízení loterie byly vzorně a v tvrdém termínu - do konce ledna 1957 - splněny.

Tisk losů zajišťovala Státní tiskárna cenin v Praze, kde společná komise vybrala z pěti návrhů Bedřicha Fojtáčka jeden k realizaci. Následně byl 29. ledna vypracován Herní plán 1. československé státní loterie a odsouhlasen pod č. j. MF 241/8.149/1957:

Emise dvou milionů losů po 10 Kčs. Losy byly vydány ve 20 sériích označených písmeny, v každé sérii 100 000 losů s čísly 000 001 až 100 000. Herní jistina činila dvacet milionů korun, na výhry připadlo 50 % herní jistiny.

Hlavní zásadou herního plánu byl stejný počet výher v každé sérii. Ta měla 11 158 výher za 500 000 Kčs. Na každou emisi pak připadalo 223 160 výher za 10 000 000 Kčs.

(pokračování příště)